

1 Eylül 2026

Yargı Hizmetlerinde Yapay Zekâ:

Fırsatlar, Riskler ve Türkiye için Yol Haritası Raporu

hakkında kamuoyu duyurusu

Türk yargısında yapay zekâ, hâkimin yerine geçen bir karar mekanizması değil; yargının hızını, kalitesini, tutarlılığını ve erişilebilirliğini artıran, insan denetimine tabi güvenilir bir destek sistemi olarak tasarlanmalıdır!

SUNUŞ

Daha İyi Yargı Derneği bağımsız ve siyaseten tarafsız bir sivil toplum düşünce kuruluşudur. Kuruluş bildirgemizde¹ detaylandığımız üzere derneğimiz, Türkiye'nin ileri refah düzeyine hukukun üstünlüğü ve etkin işleyen bir yargı vasıtasıyla ulaşacağına inanmakta; yargıyı geliştirerek hukukun üstünlüğünün güçlendirilmesi için çalışmalarını yürütmektedir.

Her adli yıl açılışında kritik bir konuyu gündeme getiren derneğimiz, bu yıl adli yılın başlangıcı vesilesiyle yargı sistemimizin geleceği açısından stratejik önem taşıyan hukukta yapay zekâ konusunu kamuoyunun ve karar alıcıların gündemine taşımaktadır.

Derneğimiz 2020-2021 Adli Yıl açılışında **“Daha İyi Yargı için Yapay Zekâ Vizyonuna ve Özeleştiriyeye Çağrı”** raporuyla² gelecek için “adli yıl değil, virüs ve yapay zekâ çağı başlıyor” tanımını yapmıştı. Derneğimiz, Ocak 2021 tarihinde hukukun üstünlüğüne ve yargıya güvenin güçlendirilmesi, adalete erişimin kolaylaştırılması ve yargı hizmetlerinin hızlı, kaliteli ve ekonomik hâle getirilmesi amacıyla **“Gelişmiş Ekonomi, İleri Hukuk ve İleri Demokrasi İçin 8 Başlıkta 80 Öneri”**³ başlığıyla kamuoyuna sunduğu çalışmada da, yargının dijitalleşmesi ve yapay zekâdan yararlanılmasına

¹ <https://www.dahaiyyargi.org/hakkimizda/#manifesto>

² <https://www.dahaiyyargi.org/raporlar-ve-politika-notlari/daha-iyi-yargi-icin-yapay-zeka-vizyonuna-ve-oelestiriyeye-cagiri/>

³ <https://www.dahaiyyargi.org/raporlar-ve-politika-notlari/gelistismis-ekonomi-ileri-hukuk-ve-ileri-demokrasi-icin-8-baslikta-80-oneri/>

ilişkin önerilere yer vermişti. Derneğimiz yönetim kurulu üyelerinden Av. Burhan Uyan, hukukta yapay zekâ farkındalığını artırmak ve bu hususta dijital bir kütüphane oluşturmak için uzun bir süreden beri, konunun uzmanları ile “Hukukta Yapay Zekâ” webinarları serisi⁴ gerçekleştirmektedir.

Aradan geçen zamanda yapay zekâ alanında hızlı gelişmeler yaşandı. Bu nedenle derneğimiz 2026-2027 Adli Yılı başlangıcında Türk yargı hizmetlerinde yapay zekâya ve yapay zekâ uygulamalarının güvenilir, insan odaklı ve kamu yararını gözetten biçimde kullanılmasına dikkat çekmeye karar vermiştir.

Yapay zekâ, diğer alanlarda olduğu gibi dünyada ve ülkemizde hukuk ve yargı hizmetlerini de hızla dönüştürmekte, bir yandan fırsatlar diğer yandan tehlikeler ve mağduriyetler getirmektedir. Yapay zekâ uygulamalarında ortaya çıkan hızlı dönüşüm yargı sistemimiz için; yargı hizmetlerinin etkinliğini artırma, iş yükünü azaltma, karar destek mekanizmalarını güçlendirme ve adalete erişimi kolaylaştırma bakımından tarihî fırsatlar sunmaktadır. Ancak doğru yönetilmediği takdirde yapay zekâ uygulamaları, adil yargılanma hakkını, yargı bağımsızlığını ve tarafsızlığını, yargıya güveni zedeleyebilecek ciddi riskler de barındırmaktadır.

Derneğimiz bu raporla, teknoloji tartışmasını hukuk devleti zeminine taşımayı; fırsatları gerçekçi bakış açısıyla, riskleri ise örtmeksizin ortaya koymayı ve karar alıcılara uygulanabilir bir yol haritası sunmayı amaçlamaktadır.

Rapor; uluslararası standartlar, karşılaştırmalı hukuk deneyimleri ve ülkemizin kurumsal birikimi esas alınarak hazırlanmıştır. Tavsiyelerimizin hayata geçirilmesine yardımcı olacak bir kısım projeler ve değerlendirme yöntemi önerilmiştir.

Derneğimiz, raporda yer alan tespit ve tavsiyelerin ilgili tüm kurumlarla yapıcı bir diyalog içinde tartışılmasını ve hayata geçirilmesini temenni etmekte; bu süreçte her türlü iş birliğine hazır olduğunu beyan etmektedir.

Kamuoyunun ve ilgili makamların takdirlerine saygıyla sunarız.

Bu raporun hazırlanmasını üstlenen Av. Burhan Uyan’a, katkıları ve yazın denetimi için Av. Mehmet Gün’e, görev gücü üyelerimiz Dr. Burak Görentaş, Prof. Dr. Murat Volkan Dülger, Mete Can Eriş, Av. Utku Süngü’ye, fikir, öneri ve sorularıyla raporu zenginleştiren üyelerimiz Av. Ahsen Hamurcu Sümer ve Av. Utku Akufuk’a teşekkür ederiz.

Daha İyi Yargı Derneği

⁴ https://www.youtube.com/playlist?list=PLNAs_P6hhOqYFBrpBOuhQXiXuXXdi-zD

GİRİŞ: RAPORUN KAPSAMI VE TEMEL YAKLAŞIMI

Bu rapor, yapay zekâyı başlı başına bir teknoloji olarak incelememekte; Türk yargı sisteminin kapasitesini artırabilecek yardımcı ve dönüştürücü bir araç olarak ele almaktadır. Raporun **temel sorusu**, “**yapay zekâ ne kadar gelişti?**” değil; “**yargı hizmetlerinin kalitesi, hızı, öngörülebilirliği ve erişilebilirliği yapay zekâdan yararlanılarak nasıl artırılabilir?**” sorusudur.

Bu yaklaşım gereği rapor; yargının kurumsal kapasitenin güçlendirilmesi ve hukuk devleti bağlamında değerlendirilmesi için gereken bir politika tavsiye belgesidir.

Derneğimiz yapay zekâyı; hâkimin, savcının, avukatın veya yargı personeli dahil hukukçuların yerine geçen bir sistem olarak değil, iş yükünü azaltan, bilgiye erişimi ve yargısal süreçlerin yönetimini kolaylaştırarak yargı hizmetlerinin etkinliğini artıran, insan kararını destekleyen, yargı kararlarında isabetlilik, tutarlılık ve öngörülebilirliği güçlendiren bir yardımcı teknoloji olarak konumlandırmaktadır.

Raporda önerilen yaklaşımda, yalnızca büyük dil modellerine (LLM) dayanan üretken yapay zekâ uygulamaları yeterli görülmemektedir. Bunun yerine; mevzuatı kesin biçimde uygulayan bir kural motoru, benzer vakıalara ilişkin davaları bularak içtihatları vakıa bazlı analiz eden, hukuki kavramlar arasındaki ilişkileri yöneten anlam ağı ve doğal dilde yazma ve özetleme sağlayan büyük dil modelinin birlikte çalıştığı **hibrit bir mimari** esas alınmaktadır. Bu mimari, üretken yapay zekânın güçlü yönlerinden yararlanırken insan denetimi yoluyla doğruluk, şeffaflık, izlenebilirliği güçlendirmeyi, yapay zekâ uygulamalarının güvenilir ve denetlenebilir olmasını sağlamaktadır.

Bu anlayış çerçevesinde raporun ana teması şöyledir:

İnsan merkezli, güvenilir ve denetlenebilir yapay zekâ uygulamaları yardımıyla Türk yargı hizmetlerinde kalite, verimlilik ve öngörülebilirliğin artırılması.

Rapor sekiz bölümden oluşmaktadır: Birinci bölümde yargı hizmetlerinin mevcut durumu ve yapısal ihtiyaçları, ikinci bölümde yapay zekânın sunduğu çözüm fırsatları, üçüncü bölümde riskleri ve hassasiyetleri, dördüncü bölümde yargıda yapay zekânın demokrasiye etkileri, beşinci bölümde güvenilir yapay zekâ için standart ve sertifikasyon ihtiyacı, altıncı bölümde hukuk yapay zekâ proje geliştirme ekosistemi, yedinci bölümde UYAP ve hibrit hukuki yapay zekâ platformu, sekizinci bölümde ise bu hususta Derneğimizin tavsiyeleri ortaya konulmaktadır.

I. YARGI HİZMETLERİNİN MEVCUT DURUMU

Yapay zekânın yargıya olabilecek katkısı, ancak yargının mevcut kapasite sorunları doğru teşhis edildiği takdirde isabetli olarak belirlenebilir. Bu nedenle rapor öncelikle yapay zekâ ile daha kolay ve hızlı çözülebilecek olan yargının yapısal sorunlarını ortaya koymaktadır. Aşağıdaki tespitlerin her biri; adli istatistikler, ilgili kurumsal veriler ile Anayasa Mahkemesi'nin makul sürede yargılanma hakkına ilişkin ihlal kararları ışığında ölçülebilir sorun alanlarını ifade etmektedir. İzleyen bölümlerde önerilen yapay zekâ uygulamaları bu sorun alanlarının her biri için geliştirilen somut çözüm önerileri olarak ele alınmaktadır.

Yargı hizmetlerinin mevcut durumundaki darboğazlar birbirini besleyen niteliktedir; yargılama sürecine sağlıklı veri girişini sağlayan “vakıaların ve delillerin tam ve doğru olarak ifşa edilmesi” sisteminin olmaması dosyaların tekemmül etmesini zamana yaymakta, çetrefilli süreçler verimsizlik yaratmakta, bu da yargının iş yükünü ve yargılama süresini kat be kat artırmaktadır. Bir örnek vermek gerekirse, 10 birim iş yapılarak en fazla 3 ayda karara bağlanacak davalar, delillerin toplanarak dosyanın tekemmül ettirilmesi, bilirkişi görüşü alınması ve benzeri sebeplerle 100 katı birim iş sonucunda ve 10 katı sürede sonuçlanabilmektedir. Yargının kendi kendine ürettiği ağır iş yükü tecrübe eksikliğinin etkisini artırmakta, içtihat dağınıklığı karar süreçlerini uzatmakta, süreç yönetimindeki güçlükler yargı hizmetlerinin kalitesini ve yargıya güveni olumsuz etkilemekte, dijital altyapının sınırlılıkları ise bu sorunların etkin biçimde yönetilmesini güçleştirmektedir.

1. İş yükü ve makul sürede yargılanma sorunu

Mahkemelerdeki iş yükünün dayanılmaz ağırlığı en başta makul sürede yargılanma hakkı olmak üzere temel hak ve özgürlükler üzerinde ciddi bir baskı oluşturmaktadır.

İlk derece hukuk mahkemelerinde toplam dosya sayısı 2025 yılında 5,23 milyon, ceza mahkemelerinde ise yaklaşık 3,85 milyon olarak gerçekleşmiştir. Bölge adliye mahkemelerinde (BAM) hukuk dairelerindeki toplam dosya sayısı 1,37 milyona, ceza dairelerindeki toplam dosya sayısı ise 1,40 milyona yükselmiştir.

Adli yargıda ilk derece hâkim sayısı 2021 yılında 9.539 iken 2025 yılında 11.314'e, BAM hâkim sayısı ise 2.188'den 2.894'e yükselmiştir. Türkiye'de son yıllarda hâkim ve savcı insan kaynağının yapısında da önemli bir değişim meydana gelmiştir. 15 Temmuz 2016 sonrasında görevden almalar ve çok sayıda yeni hâkim ve savcının mesleğe kabulü ile genç ve mesleğinin ilk yıllarındaki yargı mensuplarının ağırlığı artmıştır.

Adli yargıda ilk derece mahkemelerinde 2025 yılında hâkim başına 802 dosya düşmektedir. Bu sayı Türkiye ile benzer demografik büyüklüğe sahip Fransa'da 1.118⁵, İtalya'da 1.673'tür.⁶

CEPEJ standardize edilmiş verilerine göre ilk derece hukuk mahkemelerinde elden çıkarılma süresi Türkiye'de 397 gün, CEPEJ ülkeleri ortalaması ise 273 gündür. Bu süre Fransa'da 333 gün, Almanya'da 241 gün, İtalya'da 540 gün ve İspanya'da 359 gündür. İlk derece ceza yargısında, CEPEJ ülkeleri elden çıkarılma süresi ortalaması 157 gün iken bu süre Türkiye'de 250 güne yakındır.

Türkiye'de ilk derece idari yargıda hâkim başına düşen iş sayısı 2025 yılında 459'dur. CEPEJ standardize edilmiş verilerine göre ise idari yargı için elden çıkarılma süresi Avrupa ortalaması için 396 gün, Türkiye için 167 gündür.

Ülkemizde adli yargı ile idari yargıdaki görülme süreleri arasındaki bu ciddi farkın, idari yargıda delillerin daha ilk başta derlenmiş ve mahkemeye sunuluyor olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Zira adli yargılamada gecikmelerin temel sebebi delillerin toplanıp dosyanın tekemmül ettirilme aşamasındaki sorunlardır.

2025 yılında işlerin ortalama görülme süresi bölge adliye mahkemelerinin ceza dairelerinde 245 gün, hukuk dairelerinde 371 gün, Yargıtay ceza dairelerinde 628 gün, hukuk dairelerinde 185 gün; Anayasa Mahkemesi'nde 511 gündür. Bölge idare mahkemelerinde bu süre 111 gün, Danıştay'da ise 417 gündür.

Bu veriler yargıdaki iş yükü ve süre sorununu etkin çözmek için bir yandan yargısal süreçleri gözden geçirmeye diğer yandan da mevcut insan kaynağının daha verimli çalışmasını sağlayacak teknolojik imkânlarla ve iyileştirmelere ihtiyaç bulunduğunu göstermektedir.

Yapay zekâ alanında ortaya çıkan ve baş döndürücü hızla ilerleyen gelişmeler; dosya yönetimi, bilgiye erişim, karar destek ve iş akışlarının optimize edilmesinde mevcut kapasite ile işlerin daha hızlı ve kaliteli yapılması gibi önemli fırsatlar getirmektedir.

⁵ Fransa Adalet Bakanlığı'nın kendi ulusal istatistiklerinde "misdemeanour/minor cases" grubuna karşılık gelen devreden dosya sayısı açıklanmadığı için hesaplama dahil edilememiştir.

⁶ Karşılaştırmada kullanılan veriler, Avrupa Konseyi bünyesinde yargı sistemlerine ilişkin karşılaştırmalı ve standartlaştırılmış veriler üreten Avrupa Yargı Sistemlerinin Etkinliği Komisyonu (CEPEJ) tarafından yayımlanan resmî verilere dayanmaktadır. CEPEJ, üye ülkelerden yargı sistemlerine ilişkin verileri ortak metodoloji ve tanımlar çerçevesinde toplamakta ve ülkeler arası karşılaştırılabilirliği sağlamaya yönelik uyumlaştırma süreçlerinden geçirmektedir. Bu nedenle CEPEJ verileri, ülkelerin yargı sistemlerinin iş yükü, yargılama süreleri ve insan kaynakları bakımından karşılaştırılmasında güvenilir ve kurumsal bir referans niteliğindedir. En güncel karşılaştırılabilir CEPEJ verileri **2022 yılına** aittir. 2024 verileri, 2026 yılı sonuna doğru yayımlanacaktır. Bu nedenle Türkiye'ye ilişkin 2025 yılı verileri ile diğer ülkelerin CEPEJ kapsamındaki 2022 yılı verileri karşılaştırılırken, verilerin ait olduğu yılların farklı olduğu hususu dikkate alınmalıdır.

2. Bilgiye erişim ve içtihat dağınıklığı

Yargı kararlarına erişim, kararların standart biçimde anonimleştirilmesi, aranabilir ve makine tarafından işlenebilir hâle getirilmesi ve hukukçular tarafından anlamlı biçimde kullanılabilmesi başlı başına bir kapasite meselesidir. Bugün içtihatlar yalnızca Yargıtay ve Danıştay tarafından değil, bölge adliye ve bölge idare mahkemeleri tarafından da üretilmekte, buna karşılık farklı yargı mercilerinin kararları arasında bütüncül ve sistematik bir bağlantı kurulmasını sağlayan ortak bir veri mimarisi bulunmamakta, bu da “veri siloları” denen duruma yol açmaktadır. İlk derece, istinaf ve temyiz mahkemeleri içtihatlarının aralarında irtibat da kurularak daha gelişmiş veri tabanlarına dönüştürülmesi, bir ilk derece mahkemesi kararının istinaf ve temyiz aşamalarında nasıl değerlendirildiğinin, hangi gerekçelerle onandığının, kaldırıldığının veya bozulduğunun kolaylıkla izlenebilmesi, aynı hukuki konuda farklı bölge adliye veya bölge idare mahkemelerinin yaklaşımlarının karşılaştırılabilmesi, doğru içtihadı ulaşılması ve içtihat farklılıklarının tespiti bakımından önem taşımaktadır.

Bu noktada sorun yalnızca daha fazla kararın internet ortamında yayımlanması değildir. Kararların standartlaştırılmış, kararlara konu olaylar (vakıalar) ile olaya hukukun uygulanması ve hukuki çıkarımlar ayrıştırılmış, ancak her ikisi birbirine ilişkilendirilmiş, makine tarafından okunabilir ve yeniden kullanılabilir bir yargısal veri altyapısına dönüştürülmesi gerekir. Nitekim Amerika Birleşik Devletleri’nde mahkeme kararlarının geniş ölçekli açık veri setlerine dönüştürülmesine yönelik örnekler bulunmaktadır. Harvard Law School Library Innovation Lab tarafından geliştirilen Caselaw Access Project ve bundan türetilen açık veri setleri, milyonlarca federal ve eyalet mahkemesi kararının toplu biçimde erişilebilir olmasını sağlamaktadır. Hugging Face üzerinde yayımlanan COLD Cases veri setinde ise 8,3 milyon ABD mahkeme kararı, karar metni ve ilgili metaveriler bir araya getirilerek ve gereksiz unsurlar ayıklanarak araştırmacıların ve yapay zekâ geliştiricilerinin kullanımına uygun hâle getirilmiştir. Benzer şekilde CourtListener, milyonlarca karara ilişkin metin ve metaveriyi arama, API ve toplu veri erişimi yoluyla sunmakta hatta semantik aramada kullanılan karar gömmelerini (embeddings) dahi araştırma ve yenilik geliştirme amacıyla erişilebilir kılmaktadır.

Türkiye bakımından da amaç, yalnızca mevcut karar veri tabanlarının kapsamını genişletmek değil; ilk derece, istinaf ve temyiz aşamalarındaki kararların birbirleriyle ilişkilendirilebildiği, kararların standart biçimde anonimleştirildiği ve makine tarafından işlenebilir formatlarda sunulduğu **bütünleşik bir yargısal veri ekosistemi** oluşturmak olmalıdır. Böyle bir altyapı, hukukçuların doğru ve güncel içtihadı ulaşmasını kolaylaştıracağı gibi, üniversitelerin, araştırmacıların ve teknoloji geliştiricilerinin bu veriler üzerinde yeni arama, sınıflandırma, özetleme, içtihat farklılıklarını tespit etme ve kararlar arasındaki hukuki ilişkileri ortaya çıkarma araçları geliştirmesine de imkân

sağlayacaktır. Böylece devletin tek bir nihai teknolojik çözüm üretmesinden ziyade, güvenli ve standartlaştırılmış bir veri altyapısını oluşturduğu, farklı aktörlerin bu altyapı üzerinde yenilikçi çözümler geliştirebildiği bir **yargı teknolojileri inovasyon ekosistemi** kurulabilecektir.

3. Dijitalleşme düzeyi ve UYAP'ın mevcut kapasitesi

Yapay zekâ uygulamalarının başarısı, büyük ölçüde kullanılan verinin kalitesine ve makine tarafından işlenebilir olmasına bağlıdır.

Türkiye'nin UYAP altyapısı, pek çok ülkenin henüz ulaşamadığı bütünleşik bir sistem olarak önemli bir kazanımdır. Ancak UYAP'ın yalnızca elektronik dosya ve işlem sistemi olarak değil; yapay zekâ destekli karar destek, iş akışı yönetimi ve veri analitiği platformu olarak geliştirilmesi gerekmektedir. Bu dönüşümün temelinde ise UYAP'ın sahip olduğu verinin stratejik bir kamu varlığı olarak yönetilmesi yer almaktadır. Bu nedenle yapay zekâ uygulamalarının güvenilir biçimde geliştirilebilmesi; veriye erişim yetkilerinin açık biçimde tanımlandığı, kullanım amacının sınırlandırıldığı, anonimleştirme standartlarının oluşturulduğu ve tüm veri erişim ve kullanım işlemlerinin denetlenebilir olduğu güçlü bir **veri yönetişimi çerçevesini** gerekli kılmaktadır.

Bunun yanında, yapay zekâ uygulamalarının başarısı yalnızca verinin miktarına değil, yapısal niteliğine de bağlıdır. UYAP'ta üretilen belgeler bugün büyük ölçüde görüntüleme ve belge düzenine yönelik biçimsel bilgileri içermekle birlikte; kararın hukuki anlamını oluşturan mahkeme ve daire bilgisi, esas ve karar numarası, dava türü, taraflar ve vekilleri, ilgili mevzuat hükümleri, kanun yolu bilgisi ve hüküm fıkrası gibi unsurlar makine tarafından doğrudan işlenebilir yapısal veriler olarak sistematik biçimde işaretlenmemektedir. Oysa bu bilgiler, belge oluşturulurken UYAP'ın iş süreçleri içinde zaten üretilmektedir.

Bu nedenle, UYAP belge standardında; karar belgelerinin, belge oluşturulduğu anda sistemde mevcut olan bilgilerden otomatik olarak beslenen anlamsal etiket katmanıyla zenginleştirilmesi değerlendirilmelidir. Böylece kararların daha sonra kırılğan metin analizleriyle çözümlenmesine ihtiyaç duyulmaksızın, kaynağında makine tarafından okunabilir ve güvenilir veri üretilmesi mümkün olacak; hem yapay zekâ uygulamalarının doğruluğu artacak hem de geliştirme ve işletme maliyetleri önemli ölçüde azalacaktır.

Bu kapsamda, UYAP üzerinde hâlihazırda kullanılan veya pilot uygulama aşamasında bulunan akıllı modüllerin kamuya açık bir envanterinin hazırlanması ve bu modüllerin işlevleri, kullandıkları veri kaynakları ve yönetim esaslarıyla birlikte şeffaf biçimde paylaşılması da önem taşımaktadır.

4. Programlama mantığıyla yargılama ve verinin stratejik önemi

Yargılama faaliyeti, belirli ölçülerde programlama mantığıyla modellenenir. Bu bakış açısından yargılama;

- (i) verilerin ortaya çıkarılması, toplanması ve doğrulanması,
- (ii) uygulanacak hukuk kurallarının belirlenmesi,
- (iii) belirlenen vakıalara hukuk kurallarının uygulanması suretiyle çıkarım yapılması ve karar verilmesi,
- (iv) bu çıkarımın ve vakıa tespitinin istinaf aşamasında denetlenmesi- birinci çıkarım denetimi, ve
- (v) hukukun uygulanmasının temyiz aşamasında denetlenmesi – ikinci çıkarım denetimi

aşamalarından oluşan bir süreç olarak görülebilir.

İlk aşamada, vakıalara ilişkin birbirini tamamlayan, doğrulayan veya yanlışlayan verilerin, bunlara ilişkin belgelerin girişi, değerlendirmesi ve doğrulanması gerekir.

İkinci aşamada, verilerin değerlendirilmesi ile ortaya çıkan duruma uygulanacak hukuk kuralları belirlenir. Bu aşamada mevzuatın yanı sıra emsal kararlar, içtihatlar, öğretideki görüşler ve gerektiğinde diğer hukuki kaynaklardan yararlanılır.

Üçüncü aşamada belirlenen hukuk kuralı verilerle tespit edilen vakıaya uygulanır ve bundan çıkarılması gereken hukuki sonuç belirlenerek karar oluşturulur.

Dördüncü aşama olan istinaf aşamasında, hem vakıanın doğru tespit edilip edilmediği hem de tespit edilen vakıalara uygulanan hukuk kuralları ile bu kuralların uygulanmasından çıkarılan sonucun isabetli olup olmadığı denetlenir.

Beşinci aşama olan temyizde ise kuralın uygulanışı denetlenir ve kuralın uygulanmasında şimdiye kadar varılan sonuçlar karşılaştırılarak çelişkiler ve boşluklar giderilir. Çelişkili uygulamalar içtihadı birleştirme kararı ile giderilir. Bu kararlar kanun hükmündedir. Uygulamalarda daha önce verilen kararlardaki boşluklar doldurulur, bu halde içtihatlar emsal olur ve ilk derece, istinaf ve Yargıtay kararlarında atıf ile güç kazanır.

Bu süreçte en kritik aşama verilerin ve verilerin yer aldığı belgelerin yargılamada ortaya çıkarılması aşamasındadır.

5. Yargının yapay zekâ kullanımına uygun ve etkin yapılandırılması

Yukarıdaki tespit, Daha İyi Yargı Derneği'nin uzun yıllardır geliştirdiği “**Tam ve Doğru İfşa ve İbraz**”⁷ önerisi ile bu öneri üzerine temellendirilmiş “A’dan Z’ye Türk Yargı Reformu” kapsamında geliştirilen “**Modern Uyuşmazlık Yönetimi**”⁸ önerisinin yapay zekâlı yargılama bakımından taşıdığı önemi de ortaya koymaktadır. Modern Uyuşmazlık Yönetimi ile davaların tek celsede ve 3-4 ayda tamamlanması mümkündür. Bunun için yargılama öncesi hazırlık aşamasını güçlendirmek, Tam ve Doğru İfşa ve İbraz ile de bunun için gerek şart olan uyuşmazlık konusu vakıa ve delillerin tam ve doğru olarak ortaya konulmasını sağlamak gerekir.

Yargılamalarda yapay zekânın başarılı sonuçlar vermesi verilerin tam ve doğru olarak ifşa ve ibraz edilmesine bağlıdır. Diğer bir deyişle **tam ve doğru ifşa ve ibraz**; yargılamalarda yapay zekâdan etkili ve isabetli yararlanmanın en temel ve en stratejik aşaması ve şartıdır. Bu bakımdan Modern Uyuşmazlık Yönetimi ve Tam ve Doğru İfşa ve İbraz önerilerimiz, yapay zekâ destekli yargılamanın ihtiyaç duyduğu güvenilir ve eksiksiz veri altyapısının temelini oluşturabilir. Taşıdığı risklere düşmeden hukukta yapay zekâdan yararlanmak için de; daha şimdiden vakıaların taraflarca tam ve doğru olarak ifşa edilmesi, ifşanın doğrulanması için de gerekli bilgi ve belgelerin tam ve doğru olarak ibraz edilmesinin sağlanması temel bir zorunluluk olarak ortaya çıkmaktadır.

Yapay zekâ kullanılacak yargılamalarda hangi vakıa ve delillerin sisteme sunulmasının gerekli olduğu belirlenmeli, sunulan belgelerin gerçekliği ve bütünlüğü doğrulanmalı ve veri setinin eksiksiz olduğu kontrol edilmelidir. Bu kapsamda tarafların ve avukatların gerekli bilgi ve belgelere erişme, bunları hazırlama ve ibraz etme konusundaki yetki ve sorumlulukları açıkça belirlenmeli; hâkim ve savcıların ise sistemin değerlendirmesine sunulacak veri setinin eksiksiz ve güvenilir olmasını sağlayacak gerekli kontrolleri yapmaları öngörülmelidir. Örnek vermek gerekirse boşanma davalarında mali durum araştırmasında, tacirler arasındaki uyuşmazlıkların ve tazminat davalarının bilirkişi aşamasında yapay zekâ vasıtasıyla tam ve doğru olarak ifşa edilen elektronik kayıtların ışık hızında incelenmesi sonucunda davalar çok kısa sürelerde isabetli kararlar ile sonuçlanabilir.

Bu ihtimalde ise, hali hazırda avukatlık bürolarında gerçekleşmekte olduğu gibi, verilerin derlenmesi ve tamamlanması konularında yeni mezun genç ve tecrübesiz hâkimlere görev verilirken, çıkarım yapma ve karar alma görevleri daha kıdemli hâkimlere verilebilir. Bu halde çıkarımların iki kere denetlenmesine, dolayısı ile istinaf aşamasına gerek kalmaz. İki dereceli yargı yapılanması yeterli olur.

⁷ <https://www.dahaiyiyargi.org/raporlar-ve-politika-notlari/uyusmazlik-cozum-zihniyetini-degistirmek-icin-tam-ve-dogru-ifsa-ve-ibraz/>

⁸ https://www.dahaiyiyargi.org/wp-content/uploads/2022/08/Mahkeme_Yapilanmasi-tasarim.pdf

Bu öngöründe ilk derece mahkemelerini “adli hazırlık mahkemeleri”ne dönüştürmek, hata yapılması zor olan basit ve kolay işlerde yetki vermek ve fakat sıkı biçimde denetlemek suretiyle genç hâkim ve avukatlara tecrübe ve yetkinlik kazandırılırken kararların isabetli olması sağlanabilir. Tekemmül etmiş dosyalarda tek celse duruşmalar yapacak olan istinaf mahkemelerinde ise daha kıdemli hâkimlere görev verilirken, yargılamaların bu hâkimlerin gözetiminde ve adli hazırlık hâkimlerinin denetiminde toplanmış olan tam ve doğru veriler (vakıalar) üzerinden hızla yapılması sağlanabilir.

Temyiz denetimi ise hukukun yorumlanması ve geliştirilmesi konusunda ileri düzeyde uzmanlaşmış hâkimler tarafından yapılabilir. Unutulmamalıdır ki halüsinasyona yer vermeyen deterministik yapay zekâ uygulamaları ile hâkimlerin hem önlerine gelen işlerin miktarı büyük ölçüde azalırken hem de karar verme hızları ve miktarları onlarca kat artacaktır.

Yapay zekâdan yargı hizmetlerinde beklenen verimin alınabilmesi bakımından, yapay zekâyı kullanacak hâkim ve diğer yargı mensuplarının belirli bir mesleki tecrübe ve yetkinlik düzeyine ulaşmış olmaları da önem taşımaktadır. Bu bakımdan, Derneğimizin “A’dan Z’ye Türk Yargı Reformu” kapsamında önerdiği ve hukuk mesleklerine giriş öncesinde toplam yedi yıllık eğitim ve tecrübe birikimini öngören sistemin, hukukçuların yapay zekâ araçlarını kullanırken bu araçların imkânlarını ve sınırlarını daha doğru değerlendirmelerine ve yapay zekâdan alınacak verimin artırılmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu yönüyle hukuk mesleklerine giriş sistemine ilişkin önerimiz, yargıda yapay zekânın güvenli ve etkili kullanılması bakımından da tamamlayıcı bir nitelik taşımaktadır.

II. YAPAY ZEKÂNIN GETİRDİĞİ ÇÖZÜM FIRSATLARI

Bu bölümde yapay zekânın yargıya sağlayabileceği katkılar abartısız, uygulanabilir ve insan denetimi esas alınarak ortaya konulmaktadır. Her fırsat, Birinci Bölüm’de teşhis edilen somut bir soruna karşılık gelmektedir. Derneğimiz, “teknoloji arayan çözüm” yerine “soruna karşılık gelen çözüm” yaklaşımını benimsemektedir.

Bu çerçevede değerlendirilmesi gereken yeni gelişmelerden biri de ajan tabanlı yapay zekâ (agentic AI) sistemleridir. Geleneksel yapay zekâ araçları çoğunlukla kullanıcı tarafından verilen belirli bir göreve tek bir çıktı üretirken, yapay zekâ ajanları kendilerine verilen bir amacı alt görevlere ayırabilmekte, gerekli bilgi kaynaklarına ve dijital araçlara başvurabilmekte, işlemlerin sırasını planlayabilmekte ve birbiriyle bağlantılı çok aşamalı görevleri belirli ölçülerde otonom biçimde yürütebilmektedir. Bu özellikleri nedeniyle ajan tabanlı sistemlerin yargı bakımından asıl potansiyeli, hâkim veya savcı yerine karar vermekten ziyade, yargısal ve hukuki iş süreçlerinin yönetilmesi ve rutin

işlerin koordinasyonunda ortaya çıkmaktadır. Yapay zekâ ajanlarına ilişkin çalışmalarda da bu sistemlerin planlama, araç kullanımı, görevleri alt görevlere ayırma ve farklı görevleri koordine etme kapasitesi öne çıkmaktadır.

Bu kapsamda ajan tabanlı sistemler; bir dosyanın hangi işlem aşamasında bulunduğunu takip etme, yapılması gereken işlemleri belirleme, eksik belge veya yaklaşan süreleri bildirme, ilgili mevzuat ve içtihadı toplama, dosya özetleri hazırlama, duruşma ve iş takvimlerini koordine etme gibi birbirine bağlı rutin görevlerde hâkim, savcı ve yargı personeline yardımcı olabilir. Benzer sistemler avukatlık bakımından da dosya ve süre takibi, içtihat araştırması, belge inceleme ve sınıflandırma, dilekçe hazırlığı, müvekkil dosyasındaki gelişmelerin izlenmesi ve rutin büro işlemlerinin yürütülmesi gibi alanlarda kullanılabilir. Böylelikle yapay zekâ, hukukçunun mesleki muhakemesinin yerine geçen bir karar verici olmaktan çok, rutin ve tekrarlanan işleri üstlenen ve hukukçunun zamanını esas hukuki değerlendirmeye ayırmasına yardımcı olan bir dijital çalışma ortağı olarak konumlandırılabilir. Nitekim yapay zekânın tekrar eden ve zaman alan hukuki görevleri otomatikleştirerek hukuk profesyonellerinin iş yükünü azaltabileceği daha önceki çalışmalarda da ortaya konulmuştur.

Ajan tabanlı yapay zekânın sağlayabileceği katkı yalnızca tek tek dosyaların yönetimiyle de sınırlı değildir. Yargı sistemindeki güncel ve geçmiş verilerden yararlanılarak mahkemelere gelen dosya sayısı, dosya türleri, işlem süreleri, bekleyen dosya sayısı ve dönemsel değişimler analiz edilebilir. Böylece gelecekte ortaya çıkabilecek iş yükü ve buna bağlı insan kaynağı ihtiyacı öngörülebilir. Bu analizler, hangi mahkeme veya birimde ne ölçüde hâkim, savcı ve personel ihtiyacı doğabileceğinin önceden görülmesine, insan kaynağının yalnızca geçmiş iş yüküne göre değil, öngörülen ihtiyaçlara göre planlanmasına yardımcı olabilir. Bu imkân, raporun Birinci Bölümünde ortaya konulan, hâkim ve savcı sayısındaki artışa rağmen özellikle ilk derece mahkemeleri ve bölge adliye mahkemelerinde yüksek dosya yükünün devam ettiği tespiti bakımından ayrıca önemlidir.

Bununla birlikte, ajan tabanlı yapay zekânın sağladığı otonomi arttıkça insan denetiminin önemi de artmaktadır. Özellikle yargı gibi yüksek etkili alanlarda, hangi görevlerin yapay zekâ ajanına devredilebileceği, hangi aşamalarda insan onayının zorunlu olacağı ve gerçekleştirilen işlemlerin nasıl kayıt altına alınacağı önceden belirlenmelidir. Ajanın rutin ve düşük riskli işlemleri daha serbest biçimde gerçekleştirmesine karşılık hak doğuran, hak kaybına yol açabilecek veya geri döndürülmesi güç işlemlerde insan denetimi ve açık onay aranmalıdır. Ajan sistemlerinde uzun görev ve delegasyon zincirlerinin insan denetimini zayıflatabileceği ve sorumluluğu belirsizleştirebileceği yönündeki çalışmalar da bu ihtiyacı göstermektedir.

1. Karar destek sistemleri

Yapay zekâ, hâkimlerin yerine karar veren bir sistem olarak değil; emsal karar, mevzuat, doktrin ve dosya içeriğini hızlı biçimde analiz eden yardımcı bir araç olarak kullanılabilir. Doğru tasarlanmış bir karar destek sistemi, hâkimin araştırmaya ayırdığı süreyi kısaltarak muhakemeye ayırdığı süreyi artırır. Bu sistemler, yalnızca doğrulanmış mevzuat ve içtihat kaynaklarına dayanmalı; kullandıkları kaynakları ve gerekçelerini kullanıcıya şeffaf biçimde gösterebilmelidir.

2. İçtihat arama, sınıflandırma ve özetleme araçları

Büyük karar havuzları içinde benzer uyuşmazlıkların bulunması, kararların konu bazlı sınıflandırılması ve uzun kararların özetlenmesi, yargısal kaliteyi ve hazırlık sürecini güçlendirir; içtihat birliğine dolaylı katkı sağlar. Bu uygulamaların etkinliği, kararların yapısal ve makine tarafından okunabilir biçimde erişilebilir olmasıyla önemli ölçüde artacaktır.

3. UYAP verilerinin güvenli ve anonimleştirilmiş kullanımı

UYAP bünyesindeki veriler, uygun anonimleştirme ve güvenlik mekanizmaları ile hukuk teknolojileri ekosisteminin gelişmesine büyük katkı sağlayabilir. Bu veri, yalnızca idari raporlama için değil, yargı hizmetlerinin iyileştirilmesi için de stratejik bir kaynak olarak görülmelidir.

Bu verilerin güvenli biçimde kullanılabilmesi, anonimleştirmenin yalnızca metin üzerinde desen aramaya dayanan yöntemlerle değil, yapısal veri alanları üzerinden gerçekleştirilmesini gerektirmektedir. Karar belgelerinde kişi adı, Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası, adres ve benzeri kişisel verilerin belge oluşturulurken tanımlanmış veri alanları olarak işaretlenmesi/etiketlenmesi; bu bilgilerin tek tek ve kesin biçimde maskelenmesini mümkün kılacak, böylece anonimleştirme kalitesini artırırken yeniden kimliklendirme riskini de önemli ölçüde azaltacaktır.

Aynı şekilde, UYAP belgelerinde yer alan elektronik imza bilgileri (imzalayan kişi, unvanı, imza zamanı, sertifika otoritesi ve imza yöntemi gibi metadatalar), kararın yetkili kişi tarafından oluşturulduğunun ve sonradan değiştirilmediğinin doğrulanmasına imkân vermektedir. Bu nedenle söz konusu metadatalar, yalnızca belge doğrulama amacıyla değil; yapay zekâ uygulamalarında kullanılan veri kümelerinin güvenilirliğinin ve bütünlüğünün sağlanmasında da önemli bir güven unsuru olarak değerlendirilmelidir.

4. Dava yönetimi, iş akışı optimizasyonu ve ajan tabanlı süreç yönetimi

Yapay zekâ, özellikle ajan tabanlı sistemler aracılığıyla, dava türüne göre işlem adımlarının takibi, eksik evrak ve süre uyarıları, duruşma planlaması, tebligat süreçleri ve birbirini takip eden rutin işlemlerin koordinasyonunda kullanılabilir. Bu sistemler yalnızca mevcut dosyaları yönetmekle kalmayıp geçmiş ve güncel iş yükü verilerini analiz ederek gelecekteki dosya yoğunluğunu ve buna bağlı insan kaynağı ihtiyacını öngörmeye de destek sağlayabilir. Böylece yargısal insan kaynağının mahkemeler ve birimler arasında daha etkin planlanması mümkün olabilir. Temel haklara doğrudan müdahalesi görece düşük olan bu tür idari ve organizasyonel kullanım alanları, insan denetimi korunmak şartıyla, yargıda yapay zekâdan kısa vadede yararlanılabilecek en güvenli alanlardan biridir.

5. Verimlilik artırıcı özellikler

Yapay zekâ ve özellikle ajan tabanlı sistemler, avukatların içtihat ve mevzuat araştırması, belge ve sözleşme incelemesi, dosya ve süre takibi, dilekçe hazırlığı, hukuki risk analizi ve diğer rutin büro işlemlerinde destekleyici rol oynayabilir. Birbiriyle bağlantılı bu görevlerin belirli bir iş akışı içerisinde yürütülebilmesi, avukatların tekrarlanan işlemlere ayırdığı zamanı azaltarak hukuki muhakeme, strateji geliştirme ve müvekkille iletişim gibi mesleğin insan unsurunun belirleyici olduğu alanlara daha fazla zaman ayırmasını sağlayabilir. Nitelikli avukatlık hizmetinin güçlenmesi, yargılama kalitesine de dolaylı fakat önemli bir katkı sağlayacaktır.

6. Delil değerlendirmesinde teknik destek

Dijital deliller, yapay zekâ üretimi görseller, sahte içerikler ve veri manipülasyonu alanlarında yapay zekâ hem risk kaynağı hem de tespit aracıdır. Sentetik içerik çağında delil güvenilirliğinin korunması, yargının önümüzdeki on yıldaki en kritik teknik ihtiyaçlarından biridir.

7. Yargı verilerinin politika geliştirme amacıyla analizi

Anonimleştirilmiş ve yapısal hâle getirilmiş yargı verileri, mahkemelerin iş yükü, dava süreleri, bozma nedenleri, bölgesel farklılıklar ve mevzuattan kaynaklanan sistematik sorunların veri temelli analizine imkân sağlayabilir. Böylece yapay zekâ yalnızca bireysel dosyaları değil, yargı politikalarının geliştirilmesini de destekleyen bir karar destek yönetim sistemi hâline gelebilir.

III. YAPAY ZEKÂNIN HASSASİYETLERİ, KISITLARI VE RİSKLERİ

Son zamanlarda hukuk yapay zekâsı alanında ortaya çıkan uygulamalar temel olarak aşağıdaki kategorilere ayrılabilir:

- (i) Literatürü (mevzuat, içtihat ve akademik görüş) metin, anlam, referans numarası ve benzer şekillerde arama ve özetleme,
- (ii) Taslak sözleşme ve hukuki belgeler oluşturma
- (iii) Sözleşme ve sair belgeleri özetleme, aralarındaki ilişkiyi sorgulama
- (iv) Otomasyon ve süreç yönetimi

Özellikle içtihat tarama konusunda emsallerin ve içtihatların değerlendirilmesi -özellikle olay ile kural arasındaki ilişkinin sağlıklı kurulması- yargısal faaliyetler için hayati önemdedir. Hali hazırdaki durumda yargılamalardaki belgelerin, dilekçelerin yapay zekâ vasıtası ile özetlenmesi, değerlendirilmesi ve çıkarımlara konu olması oldukça tehlikeli halüsinasyon ve hatalara neden olabilme riski taşımaktadır. Oysa yapay zekâ halüsinasyonu, yalnızca kullanıcı dikkati ile giderilebilecek bir kullanım riski değil; sistem mimarisi düzeyinde yönetilmesi gereken bir tasarım sorunudur.

Derneğimiz, yapay zekânın yalnızca fırsatlar bakımından değil, hukuk devleti bakımından taşıdığı riskler yönünden de dikkatle değerlendirilmesi gerektiği görüşündedir. Yargıda yapay zekâ tartışmasının kamuoyu ve kurumlar nezdindeki meşruiyeti, risklerin ciddiyetle ele alındığının gösterilmesine bağlıdır. Bu nedenle rapor, riskleri örtmemekte; her bir risk için somut risk azaltım tedbirleri önermektedir.

Rapor riskleri dört düzeyde sınıflandırarak incelemektedir: **(i) teknik riskler** (halüsinasyon, manipülasyon, güvenlik açıkları), **(ii) bireysel hak riskleri** (ayrımcılık, kişisel veriler, adil yargılanma), **(iii) kurumsal riskler** (hesapverirlik, bağımlılık, yargı bağımsızlığı) ve **(iv) sistemik-toplumsal riskler** (meslekler, hukuk eğitime ve demokrasiye etkiler). Bu sınıflandırma, her risk için doğru muhatabı ve doğru azaltım aracını belirlemeyi kolaylaştırmaktadır. Her risk başlığının sonunda somut azaltım önerilerine yer verilmesi, bu bölümü bir “endişe listesi” olmaktan çıkarıp bir “risk yönetim çerçevesine” dönüştürmektedir.

1. Halüsinasyon ve yanlış bilgi üretimi:

Bilgisayar sistemleri bilgiyi kolayca aranıp bulunabilir şekilde depolarlar. İşlemciler depolanmış bilgiyi seçerek çağırabildiği gibi, depolanmış olduğu ya da toplayarak depolayacağı bilgileri işleyerek yeni bilgi üretilir ve deposuna ilave edebilir. Bunu sonsuz sayıda tekrar ederek deposundaki hafızasındaki bilgiyi sonsuza kadar artırabilir. Yapay zekâ sistemleri işlem algoritmalarını da kendi kendine sınırsız sayıda geliştirebilir. Diğer bir deyişle insanın öğrenmesinde olduğu gibi, yapay zekâ da öğrendiklerini hafızasında

depolar, yeni öğrendikleri ile hafızasını geliştirir, öğrendiği bilgileri işleyebilir, kendi kendine veri işleme yöntemleri geliştirebilir.

Yapay zekâ algoritmalarının bilgileri hafızasına depolamak ve yeni işleme tabi tutmak üzere ileride ihtiyaç duyduğu şekilde arayıp bularak çağırabilmesi için yapay zekâyı üretenin benimsediği değişik kriterlere göre grafik, metin, anlam ve ilişkileri ve sair şekillerde metinleri işaretlemesi gerekir. Bir arama sorgusu oluşturduğunda, sorguda yer alan işaretlerin ilgili olduğu daha önce işaretlenmiş metinler bulunur ve işleme tabi tutulur. Yapılan işlemin sonucunu insanın anladığı dillerde, o dilin dilbilgisi kurallarına göre ifade eden büyük dil modelleri (LLM) geliştirilmiştir. Bu büyük dil modelleri, grafiği, metni, anlamı ve sair, işaretleme şekillerine göre anlamlı çıkarım metinleri haline getirirler.

Sorgulayıcının sorusuna göre cevap vermeye programlanmış üretken yapay zekâ sistemleri işaretlenmiş verileri çağırırken, olasılıksal metin üretimi yapan yapıları gereği olumlu ile olumsuz, gri sahalar ile siyah- beyaz sahaları birbirinden ayırt etmemesi ve hatta rakamları birbirine karıştırması ve benzeri sebeplerle gerçekte var olmayan karar, kaynak veya bilgi üretebilir, halüsinasyona neden olurlar. Hukuk alanında bu risk diğer alanlardan daha ağırdır; çünkü üretilen metin biçimsel olarak kusursuz, atıf düzeni bakımından inandırıcı ve üslup olarak otoriter görünür.

Hukuk metinlerinde özellikle vakıalar ile onlara uygulanan hukuk kuralları arasındaki güçlü bağ ortaya konulmayan durumlarda salt soru belli bir yönde sorulduğu için, o yönde yanlış ve hatalı bir sonuç ifade edilebilir. Halüsinasyon riskinin en kritik yönü, yanlış bilginin fark edilmeden hukuki değerlendirmeye veya karar gerekçesine dâhil olabilmesidir.

Karşılaştırmalı hukukta bu riskin somutlaştığı örnekler mevcuttur: ABD'de avukatların üretken yapay zekâdan aldıkları uydurma içtihatları dilekçelerine taşıması disiplin yaptırımlarına ve mahkemelerin yapay zekâ kullanım beyanı zorunluluğu getirmesine yol açmıştır (örn. Mata v. Avianca, S.D.N.Y. 2023). Türkiye'de benzer bir vakanın yaşanması hem hak kaybı hem de yargıya güven açısından ciddi sonuç doğurur.

Salt bu nedenle, bu işlerde ve hatta karar oluşturmada yapay zekâ uygulamalarından yararlanabilmek için yukarıda belirtilen ve benzeri sair sorunlara tatmin edici çözümler bulunmalıdır.

Risk azaltım önerileri

- (i) Yargıda kullanılacak üretken yapay zekâ sistemleri, serbest metin üretimi yerine yalnızca doğrulanmış mevzuat, içtihat ve resmî hukuk kaynaklarına dayalı kaynağa bağlanmış (retrieval-grounding) mimariler üzerinde çalışmalıdır. Model tarafından üretilen her mahkeme kararı, kanun maddesi

ve diğer hukuki atıflar, kullanıcıya sunulmadan önce UYAP, Yargıtay, Danıştay, Anayasa Mahkemesi ve diğer ilgili resmî veri tabanlarında otomatik olarak doğrulanmalı; doğrulanamayan hiçbir hukuki atıf kullanıcıya geçerli bir kaynak olarak sunulmamalıdır. Bunun yanında sistem, verdiği her cevabı hangi resmî belgelere dayandığını açıkça göstermeli; kullanılan kaynakların kullanıcı tarafından incelenmesine imkân tanınmalıdır. Ayrıca, yapay zekâ çıktıları yalnızca cevap üretmekle yetinmemeli, üretilen sonuca ilişkin güven veya belirsizlik düzeyini de kullanıcıya görünür biçimde sunmalıdır. Bu teknik önlemler, hukukçulara yönelik kaynak doğrulama rehberleri ve düzenli farkındalık eğitimleriyle desteklendiğinde, halüsinasyon kaynaklı riskler uygulamada önemli ölçüde azaltılabilecektir.

- (ii) Hali hazırda ve ileride “tam ve doğru ifşa ve ibraz” zorunluğu tam anlamıyla hayata geçirildikten sonra avukatların da yapay zekâ kullanarak ürettikleri metinleri mahkemelere vermesi kesin bir şekilde yasaklanmalıdır.
- (iii) Hâkimler, savcılar ve avukatlar dahil bütün hukukçuların yapay zekâ imkanlarından yararlanması yukarıda verilen dört temel kategoride ve kendi iç çalışmaları için kabul edilmeli, mahkemelere yönelik işlerde yapay zekâdan yararlanmaları yasak olmalıdır.

2. Bilgi manipülasyonu, yönlendirme ve siber güvenlik riski

Yapay zekâ sistemleri tarafı, eksik veya manipüle edilmiş veriyle çalıştığında hukukçuların değerlendirme süreçlerini yanlış yönlendirebilir. Bu risk yalnızca pasif veri kalitesi sorunu değildir; aktif saldırı yüzeyleri de içerir: eğitim verisinin kasıtlı kirletilmesi (veri zehirlenme), sisteme verilen belgelere gizli talimat gömülmesi (komut enjeksiyonu — örneğin bir taraf dilekçesine, özetleme sistemini yönlendirecek görünmez metin yerleştirilmesi) ve modelin zafiyetlerini hedefleyen çekişmeli (adversarial) saldırılar. Yargı sistemleri, sonuçları doğrudan hak ve özgürlüklere dokunduğu için bu tür saldırıların en cazip hedeflerindendir.

Risk azaltım önerileri

- (i) Yargı yapay zekâ sistemlerinin internete kapalı veya kontrollü ağlarda barındırılması; taraflardan gelen belgelerin sisteme girmeden önce temizlenmesi ve ayrıştırılması; bağımsız kırmızı takım (sızma ve manipülasyon) testlerinin sertifikasyon şartı yapılması; kritik çıktıların ikinci bir modelle veya kural tabanlı kontrollerle çapraz doğrulanması.
- (ii) Blokzinciri teknolojisi: Siber saldırıların arttığı, yapay zekâ uygulamaları ile yaratılan sanal içeriklerin maddi gerçekten ayırt edilmesinin güçleştiği, adeta

gerçek ile hayalin birbirine karıştığı günümüz şartlarında blokzinciri teknolojisinin önemli bir güvenlik ve doğrulama aracı olarak değerlendirilmesi. Her türlü yargılama faaliyetinde ve bu faaliyetlerin en kritik aşaması olan verilerin doğruluğunun ve güvenilirliğinin araştırılmasında blokzinciri teknolojisinden yararlanılması.⁹

Yargılamalarda yapay zekâ sistemlerinden yararlanılabilmesi bakımından, sisteme yüklenmesi gereken bilgi ve belgelerin gerçek, tam ve eksiksiz olduğunun belirlenmesi ve bunların sisteme sunulmasından hâkim ve savcıların sorumlu olduğunun mevzuatla açıkça düzenlenmesi gerekmektedir. Tarafların ve avukatların ise bu bilgi ve belgelerin hazırlanması, tamamlanması ve sunulmasındaki yetki ve sorumlulukları açıkça belirlenmelidir.

Bu kapsamda, yapay zekâ kullanılan yargılamalarda hangi bilgi ve belgelerin sisteme yüklenmesinin zorunlu olduğu, bunların hangi yöntemlerle doğrulanacağı ve eksik belgelerin nasıl tamamlanacağı mevzuat ve teknik standartlarla belirlenmelidir. Böylece yapay zekâ sistemlerinin değerlendirmesine esas alınan veri setinin eksiksiz, doğrulanabilir ve denetlenebilir olması ve tam ve doğru ifşa ve ibraz ilkesinin uygulamada güvence altına alınması sağlanabilir.

3. Algoritmik ayrımcılık

Algoritmik önyargı, sistemin veri veya tasarım kaynaklı olarak belirli gruplar aleyhine sistematik biçimde sonuç üretmesine; bu önyargının karar ve uygulamalara yansması ise algoritmik ayrımcılığa yol açabilir. Eğitim verisindeki tarihsel veya kurumsal önyargılar, yapay zekâ sistemleri tarafından yeniden üretilebilir ve ölçeklenerek sistematik hale gelebilir. ABD'de ceza adaletinde kullanılan risk skorumaya araçlarına (COMPAS tartışması) yöneltilen eleştiriler, iyi niyetle kurulmuş sistemlerin dahi belirli gruplar aleyhine sonuç üretebildiğini göstermiştir. Ayrımcılık her zaman açık değişkenlerden kaynaklanmaz; ikamet yeri, meslek veya dil kullanımı gibi vekil değişkenler üzerinden dolaylı biçimde de işleyebilir. Türkiye bağlamında tutukluluk

⁹ Blokzinciri, kayıtların dağıtık bir yapı içerisinde birden fazla veri tabanında eş zamanlı olarak saklanması ve birbirini teyit etmesinin sağlanması anlamına gelir. Örneğin, bir kimse bir kimlik ile bir gayrimenkulün sahibi olduğu iddiasıyla satış işlemi yapmak istediğinde, kişinin gerçekten o kişi olup olmadığının birçok veri tabanından sorgulanarak doğrulanması, bu kayıtların bulunduğu ağın tamamının aynı anda ve aynı şekilde ele geçirilmesinin ve değiştirilmesinin son derece güç olması nedeniyle, işlemin güvenli olarak gerçekleştirilmesini sağlayabilir. Tapu, bankacılık, borsa ve sair birçok kurumda yapılan işlemlerde yapay zekâdan yararlanılmakta; hayatımız, mali ve ekonomik varlığımıza dair kritik veriler bu kurumların veri tabanlarına emanet edilmiş durumdadır.

değerlendirmesi, takdiri indirim analizi veya dosya önceliklendirme gibi uygulamalar bu açıdan özel dikkat gerektirir; Anayasa'nın 10. maddesindeki eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağı, bu sistemlerin tasarım şartı olarak okunmalıdır.

Risk azaltım önerileri

Avrupa Birliği Yapay Zekâ Tüzüğü'nün 10. maddesinde yüksek riskli yapay zekâ sistemleri bakımından benimsenen veri yönetimi yaklaşımı ile uyumlu olacak şekilde; devreye almadan önce ve sonrasında periyodik önyargı denetimleri (bias audit); farklı gruplar bakımından çıktı istatistiklerinin düzenli olarak karşılaştırılması; ayrımcılık etki değerlendirmesinin sertifikasyonun zorunlu unsuru yapılması; yüksek riskli uygulamalarda vekil değişken analizinin raporlanması.

4. Şeffaflık ve açıklanabilirlik eksikliği:

Hukukta kullanılan yapay zekâ sistemlerinin hangi verilerle, hangi yöntemle ve hangi sınırlılıklar içinde sonuç ürettiği anlaşılabilir olmalıdır. Bu yalnızca teknik bir tercih değil, anayasal bir gerekliliktir: Anayasa'nın 141. maddesi uyarınca mahkeme kararlarının gerekçeli olması zorunludur ve gerekçenin bir bölümü açıklanamayan bir sistemin çıktısına dayanıyorsa gerekçe yükümlülüğü fiilen boşalır. Adil yargılanma hakkı (Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi m. 6) bakımından da taraflar, aleyhlerine kullanılan bir aracın işleyişine itiraz edebilmelidir; silahların eşitliği, tarafların yargılamada hangi yapay zekâ desteğinin kullanıldığını bilmesini gerektirir.

Risk azaltım önerileri

Yargıda kullanılan her sistem için standart “model kartı” ve sistem dokümantasyonu (eğitim verisi kapsamı, bilinen sınırlılıklar, hata oranları); çıktıların dayandığı kaynakların kullanıcıya gösterilmesi, taraflara yargılamada yapay zekâ kullanımının bildirilmesi ilkesinin benimsenmesi; açıklanamayan (kara kutu) sistemlerin yüksek riskli görevlerde kullanılmaması.

5. Hesapverirlik ve sorumluluk

Yapay zekâ destekli sistemlerin hatalı önerileri nedeniyle ortaya çıkabilecek zararlarda sorumluluğun kimde olacağı önceden belirlenmelidir. Sorumluluk zinciri çok halkalıdır: modeli geliştiren şirket, sistemi tedarik eden yüklenici, sistemi işleten idare (Adalet Bakanlığı/UYAP), aracı kullanan hâkim, savcı veya avukat. Belirsizlik iki uçta da tehlikelidir: sorumluluğun tamamen kullanıcıya yüklenmesi teknolojiden yararlanmayı

caydırır; tamamen sistemden bilinmesi ise “algoritma yaptı” savunmasıyla hesapverirlik boşluğu doğurur. İdare hukuku bakımından hizmet kusuru, özel hukuk bakımından üretici ve işleten sorumluluğu, ceza hukuku bakımından ise nihai karar verenin bireysel sorumluluğu ayrı ayrı analiz edilmelidir.

Risk azaltım önerileri

“Nihai karar ve hukuki sorumluluk insandadır” ilkesinin mevzuat düzeyinde açıkça yazılması; kamu alımlarında tedarikçiyle sorumluluk ve tazmin matrisinin sözleşmeye bağlanması; her çıktının kim tarafından, hangi dosyada, hangi sürümle üretildiğini gösteren denetim izi; yüksek riskli sistemler için zorunlu mesleki/ürün sorumluluk sigortasının değerlendirilmesi.

6. Kişisel verilerin korunması ve model verisi sorunu

Mahkeme kararlarının yapay zekâ modellerinin eğitiminde kullanılması, yalnızca klasik kişisel veri-anonim veri ayrımıyla açıklanamayacak yeni sorunlar doğurmaktadır. Büyük dil modelleri eğitim verilerini ezberleyebilir (memorization) ve uygun sorgularla bu veriler geri çıkarılabilir; model tersine çevirme ve üyelik çıkarımı saldırıları, anonimleştirilmiş sanılan verinin yeniden kimliklendirilmesine imkân verebilir. Ayrıca model ağırlıklarına işlenmiş veri karşısında silme ve unutulma hakkının nasıl kullanılacağı henüz çözülmemiş bir sorundur: bir kişinin verisinin modelden çıkarılması, çoğu zaman modelin yeniden eğitilmesini gerektirir.

Sonuç olarak, yargı alanındaki yapay zekâ uygulamalarında kişisel verilerin korunması yalnızca veri anonimleştirilmesi meselesi olarak görülmemeli; veri yönetimi, mahremiyet koruyucu teknolojiler, model güvenliği ve veri sahibi haklarını birlikte ele alan bütüncül bir yönetim çerçevesi oluşturulmalıdır. Bu kapsamda KVKK rejiminin, özellikle ceza adaleti alanında Avrupa Birliği Kolluk Direktifi (Law Enforcement Directive – LED) ile uyumlu özel güvenceler dikkate alınarak geliştirilmesi değerlendirilmelidir.

Risk azaltım önerileri

Eğitim verisi için bağımsız denetime tabi bir veri yönetim çerçevesi; UYAP verisiyle eğitim yapılacaksa mahkeme kararları için standart ve test edilmiş anonimleştirme modeli (bkz. VIII. bölüm kısa vadeli öneriler); veri minimizasyonu, amaçla sınırlılık ve saklama sürelerinin sistem tasarımına gömülmesi; farksal mahremiyet ve sentetik veri gibi tekniklerin yüksek riskli eğitimlerde şart koşulması.

7. Büyük teknoloji şirketlerine bağımlılık

Yargı gibi egemenlik alanına ilişkin bir hizmetin tamamen yabancı ve kapalı sistemlere bağımlı hale gelmesi, dijital bağımsızlık ve demokratik denetim açısından risklidir. Bağımlılık üç biçimde somutlaşır: **veri bağımlılığı** (yargı verilerinin yurt dışı sunucularda işlenmesi), **altyapı bağımlılığı** (modelin, fiyatın, lisans şartlarının ve hizmet sürekliliğinin tek taraflı değiştirilebilmesi) ve **epistemik bağımlılık** (modelin eğitildiği hukuk kültürünün ve değer yargılarının, farkında olunmadan Türk hukuku uygulamasına sızması). Yabancı bir modelin davranışının tedarikçi tarafından güncellenmesiyle, yargıda kullanılan bir aracın çıktılarının bir gecede değişebilmesi kabul edilebilir bir işletim riski değildir.

Bununla birlikte, dijital egemenliğin yalnızca yabancı teknolojilere sınırlama getirilmesiyle sağlanamayacağı da göz önünde bulundurulmalıdır. Yerli yapay zekâ ekosistemi, nitelikli insan kaynağı ve hesaplama altyapısı yeterince geliştirilmeden uygulanacak katı kullanım yasakları veya zorunlu yerellik politikaları, teknolojik bağımsızlığı güçlendirmek yerine yenilik kapasitesini zayıflatma riski taşıyabilir. Bu nedenle veri yerelleştirmesi ve teknolojik egemenlik hedeflerinin ön koşulu, ulusal yapay zekâ kapasitesini güçlendirecek uzun vadeli bir seferberlik ve yatırım programının hayata geçirilmesidir.

Risk azaltım önerileri

Yargı verilerinin yurt içinde ve tercihen kamu kontrolündeki altyapıda barındırılması; yapay zekâ sistemlerinin mümkün olduğunca kurumun kendi bilgi işlem altyapısında çalıştırılması; kapalı modeller yerine denetlenebilir (açık ağırlıklı veya kaynak koduna erişimli) modellerin tercih edilmesi; her tedarik sözleşmesinde sürüm sabitleme, değişiklik bildirimi ve çıkış (exit) stratejisi hükümlerinin yer alması; Türkiye'ye özgü hukuk dil modeli çalışmalarının stratejik yatırım olarak desteklenmesi (bkz. uzun vadeli öneriler).

8. Yargı bağımsızlığına etkileri

Yapay zekâ sistemleri hâkim üzerinde fiilî bir yönlendirme baskısı oluşturmamalıdır. Buradaki tehdit açık bir emir değil, ince mekanizmalardır: **otomasyon yanlılığı** (insanların makine çıktısına gereğinden fazla güvenme eğilimi), **çıpalama etkisi** (sistemin sunduğu ilk değerlendirmenin hâkimin muhakemesini görünmez biçimde şekillendirmesi) ve **istatistik baskısı** ("benzer dosyaların %78'i şu yönde" bilgisinin, farklı karar verecek hâkimi kendini savunma pozisyonuna itmesi). Sistemden sapmanın gerekçelendirilmesinin beklendiği, sisteme uyumun ise performans ölçütüne dönüştüğü bir ortam, hâkimi Anayasa m. 138 anlamında yalnızca hukuka ve vicdanına göre karar

veren konumundan uzaklaştırır. Nihai karar insan hâkimde kalmalı, sistem yalnızca yardımcı nitelikte kullanılmalıdır.

Risk azaltım önerileri

Karar destek arayüzlerinin sonuç önerisi değil, kaynak ve bilgi sunacak biçimde tasarlanması; hâkimin sistem çıktısından ayrılmasının hiçbir idari değerlendirmeye, teftişe veya performans ölçümüne konu edilmemesinin güvence altına alınması; otomasyon yanlılığı konusunda zorunlu meslek içi eğitim; sistem çıktılarının dosyaya “bağlayıcı olmayan bilgi notu” statüsüyle girmesi.

9. Hukuk mesleklerine ve eğitimine etkileri

Yapay zekânın hukuk mesleklerine etkisi yalnızca bir istihdam sorunu değil, mesleki yetkinliğin nasıl edinildiğine ilişkin yapısal bir sorundur. Araştırma, özet çıkarma, dilekçe taslağı hazırlama gibi görevler tarihsel olarak genç hukukçuların zanaati öğrendiği basamaklardır; bu basamakların otomasyonu, kısa vadede verimlilik sağlarken uzun vadede **beceri erozyonuna (deskilling)** ve muhakeme yeteneği gelişmemiş bir meslek kuşağına yol açabilir. Avukatlıkta giriş seviyesi işlerin daralması, stajın ve genç avukat istihdamının yeniden tasarlanmasını zorunlu kılacaktır.

İkinci boyut mesleki sorumluluk ve etikdir: yapay zekâ çıktısını doğrulamadan kullanan avukatın özen yükümlülüğünü ihlal edeceği açıktır; TBB meslek kurallarının yapay zekâ kullanımı, doğrulama yükümlülüğü ve müvekkilin bilgilendirilmesi konularında güncellenmesi gerekir. Ayrıca vatandaşa doğrudan “hukuki tavsiye” veren araçların, avukatlık tekeli ve tüketicinin korunması bakımından nerede durduğu (bilgilendirme-tavsiye ayrımı) düzenlenmelidir.

Üçüncü boyut hukuk eğitimidir: ezbere dayalı bilgi aktarımının değeri düşerken; sorun tanımlama, kaynak doğrulama, yapay zekâ çıktısını eleştirel değerlendirme ve teknoloji hukuku bilgisi çekirdek yetkinlik haline gelmektedir. Hukuk fakülteleri müfredatlarına yapay zekâ okuryazarlığı ve uygulamalı hukuk teknolojisi derslerinin eklenmesi; sınav ve ödev güvenliğinin yeniden düşünülmesi, Adalet Akademisi ve baroların sürekli mesleki gelişim programlarının bu ekseninde yenilenmesi gerekir.

Risk azaltım önerileri

TBB, barolar, Adalet Akademisi ve hukuk fakültelerinin katılımıyla “yapay zekâ çağında hukukçu yetkinlikleri” çerçevesinin hazırlanması; staj ve meslek içi eğitimde doğrulama ve eleştirel kullanım becerilerinin zorunlu modül yapılması;

meslek kurallarının yapay zekâ kullanımına ilişkin açık hükümlerle güncellenmesi;
mesleğe etkilerin düzenli izlenmesi için TBB bünyesinde gözlemevi kurulması.

IV. YARGIDA YAPAY ZEKÂNIN DEMOKRASİYE ETKİLERİ

Yargıda yapay zekâ, doğru yönetilmezse yalnızca bireysel davaları değil; yargıya güveni, kuvvetler ayrılığını ve demokratik denetimi etkileyebilir.

- (i) Kamuoyuna yansıyacak tek bir ağır yapay zekâ hatası (örneğin uydurma içtihadı dayalı bir karar), teknolojinin sağladığı bütün kazanımları gölgede bırakacak bir güven krizine yol açabilir; yargıya güvenin zaten kırılgan olduğu bir ortamda bu risk küçümsenemez.
- (ii) Yargının kullandığı teknik altyapının yürütme organı eliyle yönetilmesi, sistemin tasarımı, güncellenmesi ve verisi üzerinden yargı üzerinde dolaylı etki imkânı doğurur; UYAP'ın ve yargı yapay zekâ sistemlerinin yönetişiminde yargının kurumsal söz hakkı güçlendirilmelidir.
- (iii) Model sağlayıcıların tasarım tercihleri ve değer yargıları, fark edilmeden yargısal pratiğe sızarak seçilmemiş aktörleri fiilî norm koyucu haline getirebilir; bu, demokratik meşruiyet sorunudur.
- (iv) Yargı verilerinin toplu analizi hâkimlerin karar eğilimlerine göre profillenmesine imkân verir; bu tür analitiğin taraflarca veya siyasal aktörlerce baskı aracı olarak kullanılması yargı bağımsızlığını tehdit eder (Fransa'nın 2019'da hâkim analitiğini yasaklaması bu tartışmanın somut örneğidir).
- (v) Deepfake ve sentetik içerik çağında delil güvenilirliği krizi, gerçek delillerin dahi “yapay zekâ ürünü” iddiasıyla itibarsızlaştırılabilmesi (yalancının kazancı etkisi) yoluyla yargının gerçeği tespit işlevini aşındırabilir.

Risk azaltım önerileri

Yargı yapay zekâ sistemlerinin yönetişiminde çoğulcu ve yargı ağırlıklı yapı (bkz. IV/6 — **Adalet Yüksek Kurumu**¹⁰); TBMM'ye ve kamuoyuna yıllık şeffaflık raporu, hâkim profillemesine karşı açık yasal sınırlar; sentetik delil tespiti kapasitesine yatırım, sivil toplumun ve baroların denetim süreçlerine yapısal katılımı.

¹⁰ https://www.dahaiiyargi.org/wp-content/uploads/2022/07/Duzenleyici_Kurum_Adalet_Yuksek_Kurumu-tasarim.pdf

Risk Öncelik Matrisi (Özet)

Aşağıdaki matris, raporda ele alınan risklerin göreceli önceliğini ve her biri için temel azaltım aracını özetlemektedir. Matris, nihai bir değerlendirme değil; Derneğimizin ilgili kurumların ve kamuoyunun tartışmasına sunduğu bir çerçeve önerisidir.

Risk Alanı	Olasılık	Etki	Öncelik	Temel Risk Azaltım Aracı
Halüsinasyon ve yanlış bilgi	Yüksek	Yüksek	1	Kapalı içtihat havuzuna bağlama (RAG), zorunlu atıf doğrulama, insan onayı
Otomasyon yanlılığı / yargı bağımsızlığı	Yüksek	Çok yüksek	1	Öneri değil bilgi sunan arayüz tasarımı, hâkim güvenceleri, eğitim
Kişisel veri ve model verisi	Yüksek	Yüksek	1	Anonimleştirme standardı, veri minimizasyonu, eğitim verisi yönetimi
Algoritmik ayrımcılık	Orta	Çok yüksek	2	Önyargı denetimleri, temsili veri, periyodik istatistiksel eşitlik testleri
Şeffaflık ve açıklanabilirlik eksikliği	Orta	Yüksek	2	Model kartları, sistem dokümantasyonu, tarafların
Bilgi manipülasyonu / siber güvenlik	Orta	Yüksek	2	Kapalı devre mimari, girdi denetimi, kırmızı takım testleri
Büyük teknoloji şirketlerine bağımlılık	Orta	Yüksek	2	Yerinde barındırma, çoklu tedarikçi, yerli model, çıkış stratejisi
Hesapverirlik boşluğu	Orta	Yüksek	2	Sorumluluk matrisi, denetim izi, insan onayı zorunluluğu
Mesleklere ve eğitime etkiler	Yüksek	Orta	3	Müfredat reformu, mesleki etik kuralları, beceri koruma programları
Demokrasiye ve yargıya güvene etkiler	Düşük-Orta	Çok yüksek	2	Demokratik denetim, şeffaf yönetim, hâkim profillemesi yasağı

V. STANDARTLAR, GÜVENİLİRLİK KRİTERLERİ VE SERTİFİKASYON

Derneğimiz, yargı alanında kullanılacak yapay zekâ sistemlerinin sıradan ticari yazılımlar gibi değerlendirilemeyeceği görüşündedir. Bu sistemler temel haklara, adil yargılanma hakkına ve yargı bağımsızlığına temas ettiği için özel standartlara tabi tutulmalıdır. AB Yapay Zekâ Tüzüğü'nün adaletin işleyişinde kullanılan sistemleri “yüksek riskli” kategorisinde sayması, bu yaklaşımın uluslararası karşılığıdır.

Hukuk yapay zekâ uygulamaları **insanın yerine karar veren sistemler olmamalı**, buna aykırı kullanımları tespit edecek sistemler ve mekanizmalar kurulmalıdır. Yapay zekânın; hâkimin, savcının, avukatın, raportörün, zabıt katibinin, bilirkişinin ve diğer adalet aktörlerinin yerini alan değil, mesleki muhakemelerini destekleyen bir araç olarak kaldığından emin olunmalıdır. Nihai karar ve hukuki sorumluluk her zaman insanda kalmalıdır.

1. Yargı yapay zekâ sistemleri için asgari güvenilirlik kriterleri

Doğruluk, güncellik, veri kalitesi, açıklanabilirlik, izlenebilirlik, güvenlik ve insan denetimi temel kriterler olmalıdır. Bu kriterler, ölçülebilir eşiklerle (ör. atıf doğruluk oranı, güncellik süresi, hata bildirim süresi) somutlaştırılmalıdır. İnsan denetimi, yüksek riskli kullanım alanlarında yalnızca biçimsel bir onaydan ibaret olmamalı; çıktıyı değerlendirecek kişinin yeterli yetkiye, zamana ve yetkinliğe sahip olmasını sağlamalıdır.

Yargılamalarda yapay zekâ sistemlerine yöneltilecek soruların ve sisteme sunulacak veya sunulması gereken bilgi ve belgelerin de belirli standartlara bağlanması gerekmektedir. Zira yapay zekâ sisteminin üreteceği sonuç, yalnızca sistemin teknik özelliklerine değil, sisteme sunulan verilerin niteliğine ve yöneltilen sorunun kapsamına ve soruş şekline de bağlıdır. Bu nedenle hâkim ve savcıların yargılamalarda yapay zekâ sistemlerinden yararlanırken kullanabilecekleri soru türlerinin, sisteme sunulacak bilgi ve belgelerin niteliğinin ve gerekli hâllerde bunların sunulma biçiminin belirlenmesine yönelik usul ve teknik standartlar oluşturulmalıdır.

Bu standartlar, yapay zekâ sisteminin hâkim veya savcının hukuki değerlendirmesinin yerine geçmesini değil, sistemin aynı nitelikteki veriler ve sorular karşısında öngörülebilir, denetlenebilir ve karşılaştırılabilir sonuçlar üretmesini sağlamayı amaçlamalıdır. Yapay zekâ sistemlerinin yargısal süreçlerde kullanımı bakımından kullanıcı kontrolünün korunması ve sistemin kullanım amacının dışına çıkılmasının önlenmesi de bu standartların temel unsurlarından biri olmalıdır.

2. Risk temelli sınıflandırma

Her yapay zekâ uygulaması aynı risk düzeyinde değildir. Avrupa Birliği Yapay Zekâ Tüzüğü'nün benimsediği risk temelli yaklaşım da özellikle adaletin uygulanmasına ilişkin yapay zekâ sistemlerini yüksek riskli uygulamalar arasında değerlendirmekte ve bunlar için daha sıkı yönetim ve denetim yükümlülükleri öngörmektedir. Benzer şekilde, yargıda kullanılacak yapay zekâ uygulamalarının da işlevleri ve karar süreçleri üzerindeki etkileri esas alınarak farklı risk kategorilerine ayrılması gerekmektedir. Örneğin, emsal arama sistemi ile karar sonucunu tahmin eden sistem aynı kategoride değerlendirilmemelidir. Düşük riskli araçlar (evrak kontrolü, tutanak yazımı) hafifletilmiş usule, yüksek riskli araçlar (karar destek, önceliklendirme, kabul edilebilirlik analizi) sıkı ön denetime tabi olmalıdır.

3. Bağımsız denetim ve etki analizi

Yargı alanında kullanılacak sistemler devreye alınmadan önce teknik, hukuki ve etik etki analizinden geçirilmeli; devreye alındıktan sonra da periyodik olarak yeniden değerlendirilmelidir. Denetim, sistemi geliştiren veya işleten birimden bağımsız olmalıdır.

4. Sertifikasyon ve periyodik izleme ve güncelleme mekanizması

Yargıda kullanılmak üzere geliştirilen yapay zekâ sistemleri; en azından, doğruluk, güvenilirlik, açıklanabilirlik, veri güvenliği, ayrımcılık riski, siber güvenlik, insan denetimi bakımından test edilerek sertifikalandırılmalıdır. Orta vadede hukuk alanında kullanılacak yapay zekâ araçları için güvenilirlik sertifikası, algoritmik denetim ve kullanım rehberi oluşturulmalıdır. Ancak sertifikasyon, tek seferlik bir uygunluk değerlendirmesi olarak görülmemeli; dinamik bir mekanizma olarak tasarlanmalıdır. Bu kapsamda sertifikalar süreli olmalı; model güncellemeleri, veri kaynaklarındaki önemli değişiklikler veya performans göstergelerinde sapma tespit edilmesi hâlinde yeniden değerlendirme zorunlu olmalıdır. Ayrıca sistemlerin kullanım süresince performanslarının sürekli izlenmesi, canlı denetim izi içeren işlem kayıtlarının tutulması sağlanmalıdır.

5. Kullanım kayıtları ve denetim izi

Hangi yapay zekâ aracının hangi dosyada, ne amaçla ve hangi kullanıcı tarafından kullanıldığı kayıt altına alınmalıdır. Denetim izi hem hesapverirliğin hem de sistemlerin gerçek dünya performansının ölçülmesinin ön şartıdır.

6. Yapay zekâ çıktıları insan unsuruyla denetleyecek altyapının kurulması — Adalet Yüksek Kurumu

Yukarıda sayılan standartların dağınık ve göstermelik kalmaması için yargıda yapay zekâ kullanımının kurumsal yönetişimi, yargı bağımsızlığı ve hesapverirlik ilkeleri gözetilerek yeniden düzenlenmeli; bu kapsamda Derneğimizin yargı hizmetlerinin düzenleyicisi uzmanlaşmış ve bağımsız bir kurum olarak geliştirdiği “Adalet Yüksek Kurumu” önerisi değerlendirilmeli ve gerekli anayasal değişiklikler ile güvenceye alınmalıdır. Önerilen “Adalet Yüksek Kurumu”, yargı yapay zekâ sistemleri bakımından şu işlevleri üstlenmelidir:

- (i) sistemlerin devreye alınmadan önce ön değerlendirmesi ve sertifikasyonu;
- (ii) işletim aşamasında sürekli izleme, örneklem bazlı kalite kontrolü ve periyodik yeniden değerlendirme;
- (iii) hatalı çıktı ve olay bildirimlerinin toplandığı merkezî bir bildirim ve şikâyet mekanizması;
- (iv) denetim izlerinin incelenmesi ve ihlallerde sistemin askıya alınması yetkisi;
- (v) etik rehberler, standartlar ve kullanım kılavuzlarının yayımlanması;
- (vi) TBMM'ye ve kamuoyuna yıllık şeffaflık raporu sunulması.

Kurumun bileşimi çoğulcu olmalıdır: yüksek yargıdan ve ilk derece yargısından hâkim ve savcılar, HSK ve Adalet Bakanlığı temsilcileri, TBB ve barolar, akademi (hukuk + bilişim), veri koruma uzmanları ve teknik uzmanlar. İnsan denetimi ilkesi burada biçimsel bir onay kutusuna indirgenmemelidir: “anlamlı insan denetimi” (meaningful human oversight), denetleyen kişinin çıktıyı gerçekten değerlendirebilecek zamana, yetkinliğe ve sistemden bağımsız bilgiye sahip olmasını gerektirir. Bu amaçla yüksek riskli çıktılar için dört göz ilkesi, rastgele örneklemle geriye dönük insan incelemesi ve insan onayı olmadan hiçbir yapay zekâ çıktısının dosya içeriğine kesinleşmiş olarak girmemesi kural haline getirilmelidir.

7. Çoklu model kullanımı

Yargı hizmetlerinin tek bir yapay zekâ modeline veya tek bir tedarikçiye bağlanması hem işletim hem de adalet riski doğurur: tek modelin sistematik hataları ve önyargıları, fark edilmeden bütün ülke uygulamasına aynı yönde yayılır; tek nokta arızası hizmet sürekliliğini tehdit eder; tedarikçi kilidi pazarlık gücünü ortadan kaldırır. Bu nedenle **(a)** yüksek riskli görevlerde kritik çıktıların birbirinden bağımsız en az iki modelle çapraz doğrulanması, modellerin uyuşmadığı durumların otomatik olarak insan incelemesine

yönlendirilmesi; **(b)** model portföyünde mimari, eğitim verisi ve tedarikçi çeşitliliğinin (yerli ve uluslararası, açık ve kapalı ağırlıklı) korunması; **(c)** Türk hukukuna özgü bir değerlendirme ve kıyaslama (benchmark) setinin oluşturulup modellerin periyodik olarak bu set üzerinde yarıştırılması ve sonuçların yayımlanması; **(d)** çoklu model zorunluluğunun maliyet gözetilerek risk temelli uygulanması (düşük riskli görevlerde tek model yeterli olabilir) önerilmelidir.

VI. HUKUK YAPAY ZEKÂ PROJE GELİŞTİRME EKOSİSTEMİ

Yapay zekâ uygulamaları (algoritmalar) birçok konuda yargının ve mensuplarının verimini, hizmetin kalitesini ve kapasitesini artırabilir. Yapay zekâ, örneğin, duruşmalardaki beyanların gerçek zamanlı olarak yazıya aktarılmasını ve tutanak taslağının otomatik oluşturulmasını sağlayarak kaynakların daha etkin kullanılabileceği alanlara yöneltmesini sağlayabileceği gibi, tutanak tutulması ve her sözün tutanağa geçmesini sağlayarak tutanak kalitesini artırabilir. Öte yandan yapay zekâ, yargılamalarda yazılı tutanak tutulmasını da lüzumsuz hale getirebilir, dosyaları inceleyen herkes duruşmadaki her anı canlı olarak videodan izleyebilir, aradığı ifadeyi delili ve sair hususu kayıtlardan kolaylıkla bulup daha iyi değerlendirebilir.

Deliller yapay zekâ ile ön analizden geçirilebilir, sahte olanlarla gerçek olanlar, blokzinciri teknolojilerinden de yararlanarak ayrıştırılıp özetlenebilir. Davalar ve soruşturmalar toplum için önemine göre önceliklendirilebilir, hızlı karar verilmesi gereken görev, yetki ve zamanaşımı gibi konularda tespitler ve belirlemeler erken aşamalarda yapılabilir. Yargılama süreçleri otomatik olarak yönetilebilir, dosyalar özetlenebilir, özellikle defterler ve elektronik kayıtlar üzerindeki bilirkişi incelemeleri dakikalar içinde bilirkişiye ihtiyaç duymadan yapılabilir, içtihatlar ve değişik mahkemelerin uygulamalarında tutarlılık sağlanabilir. Ancak bütün bunlar aynı zamanda tam tersi sonuçlar da verebilir. Dosyalar yanlış veya isabetsiz özetlenebilir, yanlış hesap yapılabilir, hızlı ve isabetli kararlar vermek isterken haksız ve adaletsiz kararlar verilmesi ve bunun yaygınlaşması, yargı mensuplarının görevlerini yapay zekâya bırakması gibi kötü sonuçları da olabilir.

Bununla birlikte yargının işlerinde yapay zekânın getirdiği imkanları değerlendirmek şarttır. Bunun için bir yandan yararlanma imkanlarının en iyi biçimde ortaya çıkmasını ve yararlanma yönteminin (algoritma) geliştirilmesini teşvik eden bir yarışma ortamı oluşturmak, diğer yandan ortaya çıkacak ürünlerin de güvenli olarak kullanılabileceğini ve sürekli olarak geliştirilmesini sağlayan bir ortam oluşturmak gerekir. Bu bakımdan UYAP, Türkiye için çok kıymetli bir hazine niteliğindedir. Bu hazine, belirli bir minimum standardı sağlayan ilgili herkese, proje geliştirmeleri için açılırsa değerlendirilebilir. Aksi takdirde UYAP; hukukta yapay zekâ geliştirmenin önünde bir engel haline gelebilir.

Herhangi bir konuda bir proje geliştirmek istendiğinde idari bir karar olarak harekete geçmek yerine konunun bütün yönlerinin tartışılıp olgunlaştırılacağı bir değerlendirme süreci olmalı ve en azından süreçte örneği aşağıda gösterilen kartta yer alan hususlarda, kullanıcılar, teknoloji geliştirenler ve girişimciler ile meslek mensuplarının mutabakatı sağlanmalıdır. Bu mutabakattan bu konudaki temel standartlar da ortaya çıkarılmalı ve uygulanmalıdır.

YAPAY ZEKÂ BAZLI DURUŞMA VE ZABIT ASİSTANI			
Proje	Amaç	Temel özellikler	Faydaları
AI Duruşma ve Zabıt Asistanı	Duruşmada yapılan konuşmaların gerçek zamanlı olarak yazıya aktarılması ve tutanak taslağının otomatik oluşturulması	Gerçek zamanlı ses tanıma Bölgesel lehçeleri tanıyabilme Hâkim, savcı, avukat, tanık ve bilirkişiyi ayırabilme Konuşmacıya göre renklendirme Otomatik tutanak oluşturma Hâkim onayından sonra kesinleşme	Zabıt katiplerinin iş yükünün azalması Tutanakların doğruluğunun artması Duruşmaların hızlanması
Kullanıcı grubu	Hâkimler, zabıt katipleri, duruşma tarafları		
Çözdüğü sorun	Tutanak yazımının duruşmayı yavaşlatması; tutanaklardaki eksiklik ve hatalar, zabıt katiplerinin aşırı iş yükü.		
Yapay zekâ yöntemi	Konuşma tanıma (ASR) + konuşmacı ayrıştırma (diarization) + doğal dil işleme ile tutanak taslağı üretimi.		
Beklenen faydalar	Duruşma sürelerinin kısalması; tutanak doğruluğunun artması, katiplerin nitelikli işlere yönelebilmesi.		
Riskler ve azaltım	Ses tanıma hataları, bölgesel ağız/aksan performans farkları, duruşma ses kayıtlarının güvenliği. Azaltım: hâkim onayı olmadan tutanağın kesinleşmemesi, yerinde (on-premise) barındırma, ağız/aksan çeşitliliği içeren eğitim verisi.		

Risk düzeyi	Orta
Pilot kurum	Adalet Bakanlığı BİGM — 1-2 pilot adliyede ağır ceza ve asliye hukuk mahkemeleri
Uygulama süresi	Kısa-orta vade (12-24 ay)

VII. UYAP VE HİBRİT HUKUKİ YAPAY ZEKÂ PLATFORMU

Türkiye'de geliştirilecek sistem yalnızca LLM tabanlı olmamalıdır. Hibrit yapay zekâ mimarisi, yalnızca bu projenin değil, raporda önerilen tüm yargısal yapay zekâ uygulamalarının temel tasarım ilkesi olarak benimsenmelidir. İnsan denetimli, denetlenebilir ve güvenilir yapay zekâ yaklaşımı ancak farklı yapay zekâ yöntemlerinin birbirini tamamladığı bu mimariyle sağlanabilir. Şu dört bileşen birlikte çalışmalıdır:

- **Kural Tabanlı Sistem:** Mevzuat hükümleri ve usul kurallarını kesin olarak uygular.
- **Dava Tabanlı Muhakeme (Case-Based Reasoning):** Benzer uyuşmazlıkları ve içtihatları analiz eder.
- **Semantik Hukuk Bilgi Ağı:** Mevzuat, içtihat ve doktrin arasındaki ilişkileri anlamlandırır. Yapısal ve anlamsal olarak etiketlenmiş UYAP verileri bu ağın temel bilgi kaynağını oluşturur.
- **Büyük Dil Modeli (LLM):** Doğal dilde özetleme, açıklama ve kullanıcı etkileşimini sağlar.

Bu hibrit mimari, üretken yapay zekânın tek başına kullanımına göre daha güvenilir, denetlenebilir ve hukuki açıdan daha sağlam sonuçlar üretecektir. Ayrıca, Türkiye'ye özgü büyük bir dil modelinin sıfırdan geliştirilmesi yüksek miktarda veri, hesaplama altyapısı ve sürekli yatırım gerektirmektedir. Hibrit mimari ise mevcut teknolojileri hukuk alanına özgü bileşenlerle birleştirerek daha gerçekçi, daha düşük maliyetli ve daha kısa sürede uygulanabilir bir yol sunmaktadır.

VIII. DAHA İYİ YARGI DERNEĞİ'NİN TAVSİYELERİ

Derneğimiz, raporun tespitlerinden hareketle “Hukuki Altyapı”, “Veri, UYAP ve Teknoloji Altyapısı”, “İnsan Kaynağı” ve “Kurumsal Kapasite” başlıkları altında kısa, orta ve uzun vade olmak üzere üç zaman dilimine yayılmış tavsiyeleri kamuoyunun

ve ilgili kamu kurumlarının takdirine sunmaktadır. Tavsiyeler, uygulanabilirlik gözetilerek sıralanmıştır.

Tavsiyelerin temel ilkesi:

Bilgili, tecrübeli, yetkin, bağımsız ve tarafsız hukukçular verilecek kararı oluşturmak için değil; karar verme sürecinde daha iyi ve hızlı bilgilenmek amacıyla literatür ve akademik eserler, içtihat ve emsal araştırma ve değerlendirme konusunda yapay zekânın getirdiği imkanlardan yararlanabilmeli; ancak bu konularda yararlanılan yapay zekâ uygulamaları mutlaka deterministik nitelikte olmalıdır.

Yapay zekânın yargıda kullanım alanları aynı risk düzeyinde değildir. Bu nedenle kullanım alanları; hukukçunun bilgi edinmesini ve araştırmasını destekleyen düşük riskli uygulamalardan, yargısal vakıaların değerlendirilmesi ve karar oluşturma gibi yüksek riskli uygulamalara kadar farklı kategorilerde ele alınmalı ve her kategori için farklı kullanım ve denetim koşulları belirlenmelidir.

	Kısa vade	Orta Vade	Uzun Vade
Hukuki altyapı	1. UYAP verilerinin hangi şartlarda araştırma ve geliştirme amacıyla kullanılabileceğine ilişkin ilke metni hazırlanmalıdır.	2. Yargılamalarda tam ve doğru ifşa ve ibraz sisteminin kurulması ve yargısal veri ve belgeler için gerçeklik, bütünlük ve eksiksizlik doğrulama standardı geliştirilmesi gereklidir. Benzer şekilde hangi soruların hangi biçimde sorulacağı ve hangi belgelerin hangi koşullarda sisteme sunulacağı standardize edilmelidir. 3. Modern Uyuşmazlık Yönetimi'nin getirilmesi, bunun için ihtiyaç duyulan yargılama öncesi ve yargılama sırası veri ve hazırlık altyapısını oluşturacak şekilde, yapay zekâ kullanılan yargılamalar bakımından uygulanacak özel usul ve veri standartlarını içeren mevzuatın oluşturulması gereklidir. 4. Yargı alanında kullanılacak yapay zekâ sistemleri için bağımsız denetim ve sertifikasyon mekanizması kurulmalı; bu işlevi üstlenecek Adalet Yüksek Kurumu'nun kuruluş çalışması başlatılmalıdır.	5. Yargı yapay zekâ sistemleri için müstakil bir hukuki çerçeve oluşturulmalıdır (AB Yapay Zekâ Tüzüğü ve Avrupa Konseyi Yapay Zekâ Çerçeve Sözleşmesi ile uyumlu). 6. Yargı verilerinin kullanımı konusunda kişisel verilerin korunması, açık veri ve kamu yararı dengesini kuran yeni bir mevzuat yaklaşımı geliştirilmelidir.

Veri, UYAP ve teknoloji altyapısı	7. Yargıda hâlihazırda (resmî veya gayri resmî) kullanılan yapay zekâ araçlarının envanteri çıkarılmalı ve risk düzeylerine göre sınıflandırılmalıdır. 8. Mahkeme kararlarının anonimleştirilmesi için standart ve yeniden kimliklendirme testlerinden geçirilmiş bir model geliştirilmelidir.	9. UYAP içinde yapay zekâ destekli içtihat arama, özetleme ve dosya sınıflandırma modülleri geliştirilebilir. 10. Bütünleşik yargısal veri ekosistemi kurulmalıdır. Anonimleştirilmiş mahkeme kararları, UYAP tarafından yayımlanacak açık ve standart bir veri şemasına uygun, makine tarafından okunabilir formatta erişime açılmalıdır. İlk derece, istinaf ve temyiz kararlarının birbirleriyle ilişkilendirilebilmesini sağlayacak veri modeli oluşturulmalı; kararların akıbetinin izlenebilir olması sağlanmalıdır. Bu kapsamda, kararların düzenli veri olarak işlenmesini sağlayacak resmî ve açık kaynaklı bir dönüştürücü (parser) de geliştirilerek kamuya sunulmalıdır. 11. Pilot mahkemelerde yapay zekâ destekli dava yönetimi uygulamaları, bağımsız etki değerlendirmesi eşliğinde test edilmelidir. 12. Yüksek riskli yargısal uygulamalarda kritik çıktılar için çoklu model veya model+kural tabanlı çapraz doğrulama mekanizması kurulmalıdır.	14. Türkiye'ye özgü, güvenli, denetlenebilir ve hukuk alanına uyarlanmış büyük dil modeli çalışmaları desteklenmelidir.
--	--	---	--

		13. Türk hukukuna özgü model değerlendirme (benchmark) seti oluşturulmalı ve sonuçlar düzenli yayımlanmalıdır.	
İnsan kaynağı	15. Hâkim, savcı, avukat ve yargı personeli için yapay zekâ okuryazarlığı eğitimleri başlatılmalıdır; eğitim içeriğine otomasyon yanlılığı ve halüsinasyon farkındalığı zorunlu modül olarak eklenmelidir. 16. Hukukçular için halüsinasyon, sahte karar ve kaynak doğrulama rehberi oluşturulmalıdır.	17. Hukuk fakülteleri, barolar ve Adalet Akademisi bünyesinde uygulamalı yapay zekâ ve hukuk eğitimleri yaygınlaştırılmalı; hukuk fakültesi müfredatlarına yapay zekâ okuryazarlığı dersleri eklenmelidir.	18. Yargı insan kaynağı, yapay zekânın üstleneceği veri hazırlama ve rutin süreçler dikkate alınarak yeniden yapılandırılmalı; hukuk mesleklerine giriş, hukuk meslekleri kariyer planlaması buna göre yeniden değerlendirilmelidir.
Kurumsal kapasite	19. Yargıda yapay zekâ kullanımına ilişkin etik rehber hazırlanmalıdır (CEPEJ Etik Şartı esas alınarak Türkiye'ye uyarlanmış biçimde).		20. Kamu, üniversite, barolar ve hukuk teknolojisi girişimleri arasında yargısal veri altyapısı üzerinde yenilikçi çözümlerin geliştirilebileceği güvenli ve

			standartlaştırılmış sürdürülebilir bir yargı teknolojileri ekosistemi kurulmalıdır. 21. Yapay zekâ, yargı reformunun teknik eki değil, kurumsal kapasite geliştirme stratejisinin temel bileşenlerinden biri olarak ele alınmalıdır.
--	--	--	--

SONUÇ ve Genel Değerlendirme

Daha İyi Yargı Derneği, yapay zekâyı ne yargının bütün sorunlarını çözecek sihirli bir araç ne de mutlak biçimde kaçınılması gereken bir risk alanı olarak görmektedir. Sağlıklı yaklaşım; yapay zekâyı insan merkezli, hak temelli, denetlenebilir ve sınırlı amaçlarla kullanılan bir yargı destek aracı olarak konumlandırmak; fırsatları risk yönetimiyle birlikte, riskleri ise somut azaltım araçlarıyla birlikte ele almaktır. Bu rapor boyunca izlenen yöntem budur.

Türkiye, UYAP gibi güçlü bir dijital altyapıya sahip olması nedeniyle bu alanda önemli bir avantaja sahiptir. Ancak bu avantajın gerçek bir yargı kapasitesine dönüşebilmesi için veri yönetişimi, anonimleştirme, etik standartlar, eğitim, teknik denetim ve hukuki sorumluluk alanlarında bütüncül bir politika geliştirilmelidir. Bu politikanın kurumsal taşıyıcısı olarak raporda önerilen bağımsız denetim yapısı (Adalet Yüksek Kurumu) ve risk temelli sertifikasyon rejimi, teknolojinin yargıya güven kaybına yol açmadan ölçeklenmesinin ön şartıdır.

Derneğimizin bu raporla ortaya koyduğu temel tez şudur:

Türk yargısında yapay zekâ, hâkimin yerine geçen bir karar verici veya karar oluşturan değil; yargının hızını, kalitesini, tutarlılığını ve erişilebilirliğini artıran, insan denetimine tabi güvenilir bir destek sistemi olarak tasarlanmalıdır.

Yargıda yapay zekâdan güvenilir biçimde yararlanmanın ön koşulu, yapay zekânın kendisinden önce yargılamanın bilgi ve veri üretme biçiminin güvenilir hâle getirilmesidir. Derneğimizin önerileri olan Tam ve Doğru İfşa ve İbraz ile Modern Uyuşmazlık Yönetimi bu dönüşümün temelini oluşturunken, bu temelın üzerinde kurulacak veri yönetişimi, doğrulama ve insan denetimi mekanizmaları yapay zekânın teknik ve yargısal güvencelerini oluşturmalıdır. Derneğimizin tüm paydaşları kapsayıcı Adalet Yüksek Kurumu ise bu ilke, standart ve mekanizmaların uygulanmasını, bağımsız biçimde denetlenmesini ve sürekli geliştirilmesini sağlayacak kurumsal yapı olarak görev yapmalıdır.

Başarının anahtarı, teknolojiyi merkeze koymak değil, yargısal ihtiyaçları merkeze koyarak teknolojiyi bu ihtiyaçlara hizmet edecek şekilde konumlandırmaktır.

Daha İyi Yargı Derneği, bu raporda yer alan tespit ve önerilerin hayata geçirilmesi için Türkiye Büyük Millet Meclisi, Adalet Bakanlığı, Hâkimler ve Savcılar Kurulu, Ulusal Yapay Zekâ Etik Kurulu, yüksek yargı organları, Türkiye Barolar Birliği, barolar, üniversiteler ve teknoloji kurumlarıyla iş birliği yapmaya hazırdır.

Saygılarımızla

Daha İyi Yargı Derneği

RAPORUN HAZIRLANMASINDA ESAS ALINAN TEMEL BELGELER

Bu rapor, aşağıda sayılan uluslararası ve ulusal belgelerdeki ilke ve tespitler esas alınarak hazırlanmıştır.

AB ve Avrupa Konseyi BELGELERİ

Belge	Neden önemli?
CEPEJ European Ethical Charter (2018)	Yargıda yapay zekâ için etik ilkeler
Council of Europe AI Convention (2024)	İnsan hakları, demokrasi ve hukuk devleti çerçevesi
AB Yapay Zekâ Tüzüğü (AI Act)	Yargıda kullanılan yapay zekâ sistemlerinin hukuki rejimi (adaletin işleyişi: yüksek risk kategorisi)
EU Law Enforcement Directive (LED)	Ceza adaleti ve kişisel veri işleme kuralları
UNESCO Yapay Zekâ Etiği Tavsiyesi (2021)	Küresel düzeyde insan merkezli yapay zekâ etiği çerçevesi

TÜRKİYE'DE YARGIDA YAPAY ZEKÂ POLİTİKA BELGELERİ

Belge	Yapay zekâ açısından katkısı
İnsan Hakları Eylem Planı (2021)	Dijitalleşme ve yargıya erişim
IV. Yargı Reformu Stratejisi (2025-2029)	Yapay zekânın yargıya entegrasyonu
Adalet Bakanlığı TBMM Sunumu (2025)	Somut projeler ve mevcut uygulamalar
Yapay Zekâ Bilim Komisyonu	Kurumsal yönetim
Bilgi İşlem Genel Müdürlüğü çalışmaları	Teknik altyapı ve uygulamalar
UYAP Vizyonu	Dijital dönüşümün temel platformu
Ulusal Yapay Zekâ Stratejisi (2021-2025) ve güncellemeleri	Kamu yapay zekâ politikasının genel çerçevesi ve kurumsal koordinasyon

KVKK — Yapay Zekâ Alanında Kişisel Verilerin Korunmasına Dair Tavsiyeler (2021)	Yapay zekâ sistemlerinde veri koruma ilkeleri ve tasarımdan itibaren mahremiyet
12. Kalkınma Planı (2024-2028)	Dijital dönüşüm ve yapay zekâ hedeflerinin üst politika çerçevesi
Kamu Görevlileri Etik Kurulu 2024/108 Sayılı İlke Kararı	Kamu görevlilerinin yapay zekâ sistemlerini kullanırken uyması gereken etik davranış ilkeleri